

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Pastorum Continens Doctrinas, & Industrias ad Pastorale
Munus piè, fructuosè, ac securè obeundum pertinentes,
Unà cum Casibus frequentius circa idem Officium
occurrere solitis, & ex communiote ...**

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1678

Membrum XVII. De Obsevandis erga mulieres in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49267](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49267)

enim justus jumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia) & fidelis operæ compensatio juxta illud Tobia: c. 4. monitum: *Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non permaneat.* Tertium est necessaria correctio: *Melior enim est manifesta correctio, quam amor absconditus; & meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta opera odientis,* teste Salomone Prov. 22.

M E M B R U M XVII.

De Observandis erga mulieres in genere.

Qu. 1. *Quid erga Mulieres in genere observare debeat Pastor?* R. tria sequentibus versibus comprehensa summo studio ab eo esse observanda.

Rarissima aspectio

Propter castimoniam conservationem.

Brevissima collocutio

Propter publicam adificationem.

Cautissima conversatio

Propter lapsus devitationem.

Qu. 2. *Quid circa aspectum mulierum observandum? Ne sequentia præcipuè.* Primò, ut, ubi necessitas aut specialis utilitas non requirit, oculi omnino in nullam figantur, sed sedulo observetur illud Jobi 31. pactum, quo dixit: *Proptigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitem quidem de Virgine, cum in finem meminerit consilii ab Ecclesiastico c. 9. dicitur: Virginem ne conspicias, ne fortè scandalizeris in forma illius, & serò cum dolore fateri cogaris: Oculus meus deperatorem animam meam.* Dicat proinde assiduò cum S. Davide Psal. 118. *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Secundò, ut, si necesse fuerit, aliquam aspicere, oculi non figantur in aspectu; uti sapienter suis S. Augustinus in Regulis reg. 11. præscripsit dicens: *Oculi vestri, etsi iaciantur in aliquam feminam, in nullam figantur; neque enim, quando proceditis, feminas videre prohibemini. Sed appetere, vel ab ipsis appeti, verminosum est; nec dicatis vos habere animos pudicos, si oculos habeatis impudicos, quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius.* Tertio, ut, si etiam ex brevi & necessario quibus

aspectu concupiscentia suboritur, oculi statim avertantur (dicendo cum S. Silvano: Claudamini oculi mei, & ad meliora vos cœli gaudia reservate) aut certè ad cœlos eleventur dicendo cum S. Davide Psal. 118. *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlis*: aut *Oculi mei defecerunt in salutare tuum, & in eloquium Iustitiæ tuæ*; in quem finem hîc specialiter meminisse oportet consilii à Christo Matth. 5. dati: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te.*

Qu. 3. *Quid circa colloquutionem observandum sit?* R. itidem tria. Primò, ut *rara* sit: ita sapienter monet Trithemius Ep. c. 2. Colloquia sceminarum devota; quia per levia verba venitur ad pessima facta; multos enim decepit incauta sceminarum allocutio. Hinc & Salomon rectè monet: *Ne attendas fallacia mulieris: fœvus enim distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius; novissima autem illius amara quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps.* Secundò, ut *brevia* sit: quia sic minus erit periculum, ne cor à tali igne, cui mulier à Salomone comparatur, incalescat. Certè de muliere meretrice idem Salomon Prov. 7. testatur. *Quòd irretivit adolescentem multis sermonibus, & blanditiis labiorum pertraxerit illum, ut quasi bos ad victimam statim secutus eam fuerit.* Tertiò, ut sit *seria*: id est, de rebus ad salutem animarum spectantibus, atque adeò omnia sensualia, vana, levia, ociosa, & multò magis turpia colloquia severissimè arceantur, ut de illo propter talem mortificationem & cautelam dici possit pulcherrimum illud sponsi elogium Cant. 5. *Labia eius stillantia myrrham primam.* Eum in finem altè cordi imprimat verissimam illam & tremendam S. Bernardi sententiam: *Inter seculares nuga, nuga sunt: in ore Sacerdotis Blasphemia: Consecrasti os tuum Evangelio: talibus iam aperire illicitum; adsuofacere sacrilegum est; & sanè, si in ulla re attendere debet famam conservare cupiens, hæc est, ut scilicet ab omnibus etiam ridiculis duntaxat verbis coram mulieribus absteat; cùm enim, ut bene advertit Clemens Alexandrinus l. 2. de pæd. c. 5. verba omnia à cogitationibus & moribus emanent, fieri non potest, ut verba aliqua mittantur ridicula, quæ non procedant à moribus ridiculis; ex abundantia enim cordis os loquitur.*

Qu. 4. *Quid circa conversationem cum mulieribus sit observan-*

servandum? R. pariter tria. Primò, ut non sit solitaria; ita S. Hieronymus ad Nepotianum suadet: *Hospitium tuum aut rarò, aut nunquam mulierum pedes terant; quòd, si forte propter officium Clericatus aut Viduæ visitetur aut Virgo, nunquam domum solus introeas. Tales habeto socios, quorum consortio non infameris. Solus cum sola secreto & absque arbitrio vel teste, non sedeas; rationem autem hujus consilii pulchè explicat septima Synodus generalis his verbis: Certè solam ad solam accedere nulla religionis ratio permittit. Melius est enim duos esse simul, quàm unum; simul enim est fidelis tractatus res geritur. Va enim uni, quia, si ceciderit, non est, qui erigat eum.* Secundò, ut ab omni tactu etiam manuum abstineat, neque se tangi ab illis permittat, itaque sequatur exemplum Christi, qui etsi jam gloriosus dixit D. Magdalenz: *Noli me tangere.* Hunc in finem bene apprehendere oportet notabilem illam Salomonis Prov. 6. sententiam, quâ dixit: *Sicut non potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant, aut ambulare super prunam, ut non comburantur planta eius; sic, qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cum tetigerit eam:* id quòd bene ponderavit S. Ursinus, dum fœminæ sibi in agone appropinquanti dixit: *Recede à me mulier, adhuc ignisculus vivit, paleam tolle.* Aliam causam verò attulit Abbas quidam, dum Monacho petenti, ut propter curam morbi liceret in dompiarum fœminarum habitare, pertinaciter id negavit; illi verò objiciente, nullum periculum adesse, quòd corpus suum jam propè emortuum esset, respondit, corpus quidem tuum mortuum est, sed non perinde diabolus, qui videns te in occasione positum aggredietur, & prosterneat, id, quòd te postmodum evenit. Tertiò, ut etiam munuscula non facile acceptet; nam ut sapienter S. Hieronymus advertit, *crebra munuscula, dulces litteras, & sudariola, & pragustatos cibos sanctus amor non habet: hac enim omnia carnem sapunt.* Certè huc meritò etiam quadrat illud Salomonis Prov. 22. effatum: *Victoriam & honorem acquirat, qui dat munus, animam autem aufert accipientium.* E contrario verò, qui excutit manus suas ab omni munere, in excelsis habitabit, teste Isaia c. 32.

Qu. 5. A quarum Mulierum conversatione specialiter se

abstinendum? R. et si omnes fugiendæ fiat, quantum fieri potest, tres tamen species speciali studio sunt fugiendæ. Prima est earum, quæ adhuc juvenes & solutæ sunt; hæ enim, ut bene advertit Humbertus in regulam S. Augustini cap. 12. cum tentatio carnis sit in earum natura, nec habeant occasionem satiandi desiderium carnis, facilius alliciunt, quam aliæ. Hinc & S. Paulus 1. Tim. c. 5. monet Timotheum, ut adolescentiores Viduas devitet. Secunda species est earum, quæ habitum & speciem Sanctitatis habent; ab his enim S. Augustinus magis cavendum ait, quia, quanto sunt melioris famæ, tanto citius alliciunt, eò quòd sub affectu pietatis se supponat viscus impiæ libidinis, perniciosum mortis Venenum projiciens. Tertia species est earum, quæ vilis sunt conditionis, quia, ut idem sanctus ait, *quanto vilior earum conditio, tanto ruina facilior.*

Qu. 6. *An consultum sit, ut in famulitium assumantur mulieres à Pastore?* R. haud dubiè consultum non esse; ita enim passim SS. Patres suadent, & hortantur, & S. Augustinus exemplo probavit, dum nec sororem quidem in contubernium admittere voluit dicens: quæ cum sorore mea sunt, non omnes sunt sorores; sed & S. Hieronymus Rustico suavit, ut ne matri quidem cohabitaret; S. Gregorius omnes potius generatim ex familia abesse, quam unam adesse volebat. Imò S. Cyprianus specialiter sibi à DEO præceptum fuisse testatur, ut mandaret, ne Clerici cum fœminis commorentur; unde rectè Concilium Moguntinum prohibuit, ne Sacerdos etiam mulieres illas, quas Canones permittunt, Matrem scilicet, Amitam, & Sororem secum in eadem domo retineat; instigante diabolo, & in illis scelus perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequis earum. Quòd si tamen necessitas aliud suadeat, saltem illud Salomonis consilium non negligat, quod dixit: *En lectulum Salomonis (quidni & Sacerdotis?) sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël (id est, cælestibus Spiritibus) omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi, uniuscuiusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos; sed & ipse sibi de ancilla sua dictum patet illud S. Petri 1. Pet. 5. Fratres sobrii estote & vigilate, quia Adversarius vester (Ancilla vestra) tanquam Leo rugiens circuit, quærens, quem devoret, cui resistite fortes in fide.*

Qu. 7.

Qu. 7. Quas ob causas tantopere mulierum consortium fugere debeat Pastor? R. ob triplex periculum. Primb, propter periculum fama amittenda; nam prima tentamenta Clericorum, teste S. Hieronymo Epist. ad Oceanum, sunt feminarum frequentes accessus: iste sexus reprehensibiles exhibet Clericos; quid tibi revera cum foeminis, qui ad Altare cum Domino fabularis? te in publico cuncti, te in agro Rustici, Arantae & Vinitores quotidie lacerabunt, si contra depositum fidei cum foeminis habitare contendes. Secundò, propter periculum castitatis violandae; nam, ut bene Trithemius Epist. c. 2. ait quantumlibet sancta sit foemina, semper Clerico est timenda, sicut enim scintilla de carbonibus profiliunt; ita virus Conceptionis ex Mulierum assidua familiaritate diffunditur. Lanua Diaboli, Porta inferni, Via iniquitatis, Scorpionisque dira percussio & nocivum genus fallendi Viro casto familiaris est foemina; cum proximat, stimulas: cum loquitur, incendit: non tangit, vehementer exurit. Non damnamus sexum, sed castitatis damnamus periculum. Nec minus patheticè alius quispiam in manu. Paroch. p. 3. num. 5. sic describit hoc periculum; Hic si suspiciam blanda pericula Sirenum, imò rabida scylla, profunda charybdes, latentes scopuli & infamia multorum naufragiis Acrocerania. Tritum adagium est: mare, ignis, mulier tria mala, sed tamen minus tempestuosum est mare; ignis minus inflammat, in muliere omnia nocent. Oculi instar Babilisci, vel solo aspectu venenant, labia & ora flammas vomunt, vel levis contactus inscit; & quod atrocius est, mulierem spera Litera cum Leone, Vrso, Pardo, Colubro Serpente comparant. Neque dicas: Cavebo, attendam mihi, nam, ut beatus Cyprianus ait: Lubrica spes est, qua inter fomenta peccati sperat salvari; impossibilis liberatio est flammis circumdatis ardere: quod Salomon non negat dicens: Quis allegabit in suo ignem, vestimenta autem sua non comburet? difficile est quod venenum bibit, & vivet. Verendum est dormienti in ripa, ne cadat; expedit plus bene timere, quam malè vivere. Quod si dixeris, ait S. Hieronymus, mihi sufficit conscientia mea, habeo DEVM Iudicem, qui mea vita est testis, non curo, quid loquantur homines, audi Apostolum scribentem: Providentia non tantum coram DEO, sed etiam coram omnibus hominibus. Tertio, propter periculum salutis perdenda; nam, ut

rum pronuntiat Trithemius Ep. 2. n. 29. adeò difficile est, Sacerdotem semel in fornicationem lapsum, ad castitatem veram posse resurgere, ut ex omnibus unum vix queas invenire; nam vivunt jam licenter in peccatis (Sacerdos & concubina) diabolico glutine conjuncti, vivunt coram hominibus diffamati, vivunt à DEO alieni, in desperationem mortis crimen in veteratum vertitur, pœnitentiæ remedium derideatur, longanimitas patientiæ DEI contemnitur, quam putas hi pœnitentiam agunt in extremis, quando non voluntate, sed necessitate urgentur? Qui omne tempus vitæ in luxuria consumpserunt, in extremis vitæ suæ articulis veram pœnitentiam rarò consequuntur. Denique, si revelationibus credendum est, maxima apud Inferos Clericorum multitudo inæstimabiles propter vitium incontinentiæ pœnas in æternum duraturas patitur. Qualem igitur te senem desideras, talis quoque nunc juvenis vivas, difficile namque est, senem mores corrigere, & in veteri mente nova cogitare. Enimverò senectus mores habet, non accipit: qui cum fœmina juvenis lascivit, senex insanit. Bonum itaque est homini, si portaverit jugum Domini ab adolescentia sua, quoniam, si malus in juventute quis existit, rarò in senectute bonus erit.

Qu. 8. *Qua mediâ adhibere debeat Pastor ad hoc periculum, quod à mulieribus imminet, devotandum?* R. tria præcipuè ipsi specialiter adhibenda videri. Primum est *Sacerdotalis dignitatis recordatio*. Ita Trithemius Epist. c. 2. n. 7. suadet his verbis: *Memento, cum quo loquaris in Altari, & os divini ministeris consecratum ne effundas in oscula meretricum (ne audias illud Christi: Sacerdos osculo Filium hominis tradis?) turpissimum est enim, manibus sanctæ Vnctionis oleo consecratis, quibus DEI Filius tenetur & immolatur, tactibus pollutis contingere mulierem.* Secundum est *diffidentia in propriis viribus*, quâ fateatur cum Salomone, se non posse esse continentem, nisi DEUS det, atque adeò auxilium DEI & Sanctorum sedulo imploret, cautèque ambulet, sedulo cavendo nimiam de sua constantia fiduciam. Ita iterum Trithemius l. c. n. 34. *Nemo de sua fortitudine presumat, nemo de pristina castitate confidat, quoniam saepe, qui hodie fortiter stare cernitur, cras in profundum fornicationis cadere videtur. Sapientissimus Salomon dolos mulierum cavere non potuit, qui modo rurus erit?*

cadis

cadit gladio mulierum fortis & sapiens, & nos fragiles impientesque de securitate presumimus? & iterum c. 3. n. 12. tu te si viceris, aliquando securum aestimes, quia non est completa victoria, ubi quotidiana est pugna; quamdiu ergo potes subire, non credas te vicisse. Noli in tua fortitudine confidere, nec victoriam arrogare, sed spem tuam in solius DEI adiutorio consistere; nemo enim castus viribus suis confidit. Opone ergo contra tentationes carnis sine intermissione orare ad Dominum, & dicere: Consiige timore tuo carnes meas, à Indici enim tuus timui. Tertium, fuga & matura resistens: Hoc ab antiquis etiam Daphnis virum insidiantem fugiens fugebatur in laurum conversa. Rectè proinde etiam Trithemius Epist. c. 3. n. 42. & c. 3. n. 11. principis tentationum obstandum est, quia luxuria nunquam melius vincitur, quam si per fugam declinetur, nam si per consuetudinem semel te involverit, nunquam sine speciali gratia liberum dimittit; lubricus est serpens libidinis, & nisi in capite non facile conteritur, eum adhuc infirmus est Adversarius, facile superatur. Porro duplex fuga est suscipienda; Prior est fuga occasionum, quales sunt præ reliquis otium (quod omnem malitiam & luxuriam specialiter docet) Vinum (de quo bene Trithemius Epist. c. 3. n. 14. Vinum, in quo est luxuria, semper sibi spectum, ne duplici ardore incendaris, potus scilicet & inveniunt: ignem luxuria fovet in gremio, qui assiduo utitur vino. Verendorum Noë denudatio, incestus Loth, te Vinum (semper temere admonent) & Mulieres, de quibus illud sponsæ Cant. ult. sibi meritò applicabit Pastor: Fuge dilecte mi, & assilare caprea hinnuloque cervorum. Vel illud Ecclesiasticus 12. Quasi à facie colubri fuge; alioqui enim nihil alia media, nihil S. Angeli assistentia iuvabunt, qui, ut bene advertit Cyprianus, Custos nobis datus est, ut contraria declinantibus assistendo subveniat, non ut contraria eligentibus faveret, ut voluntarios & pronos in adversa confortet, sed ut ab adversis nitentes separari confirmet; nam quicumque perniciosis carnalibus audet exercere virtutem, iuvamen Spiritus S. non habet, qui neminem vult ultroneum virum fortem ad fructus virtutis insidias coarctari, nec protegit eum, sed deserit, quærens periculis irruentem, per illicitos eventus exquirere triumphos agnovit, sicut ipse iam tunc per Salomonem locutus est dicitur.

mans periculum in illo peribit; ordine igitur suo, non nostro arbitrio virtus Spiritus S. administratur, & secundum institutum eum praelia prosperantur.

Posterior fuga est ad SS. Passionem & vulnera Christi: de qua sic Trithemius: Quotiescunque cogitatio turpis mentem pulsare coeperit, memoria Dominicæ Passionis subeat, cogitarum suum in vulnera JESU Christi ponat: Scriptum namque est: Beatus, qui tenebit & allidet parvulos suos ad Petram: Petra autem erat Christus. Recordatio etenim Dominicæ Passionis, omnium tentationum efficacissimum remedium est. Enimverò quem Christi Passio non emollit, nulla exercitatio curabit. Ut ergo concludatur tandem hæc materia, placet verba à dicto S. Cypriano usurpata huc apponere: Sic igitur ambulate, sic agite, ut semper in Clericis Ecclesiæ Senatus candidus constet. Severitas in vobis circa feminas vigeat, auctoritas polleat, vigor teneatur, gravitas veneretur. Et ut semel omnia colligamus ad clausulam, Breviarium relegimus vobis, quod S. Apostolus insinuat: de cætero, Fratres, quæcunque vera sunt, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, siqua virtus, siqua laus disciplinæ, hæc cogitare, quæ didicistis & accepistis, & audistis, & vidistis in me, hæc agite, & DEUS pacis & dilectionis erit vobiscum.

M E M B R V M XVIII.

De Observandis erga Captivos.

Qu. 1. Quid circa hos observare debeat Pastor? R. sequentia tria procuranda.

- Amica consolatio,
Ne animo languescant.
- Honesta occupatio,
Ne otio torpescant.
- Zelosa exhortatio,
Ne merito decrescant.

Qu. 2. Quid circa consolationem sit observandum? R. triplicis necessitatis sublevationem procurandam, quam plerumque ejusmodi captivi patiuntur. Prima est necessitas alimonie convenientis, quæ proinde oportet vel cibo vel potu, vel

Instructio IV.

P

certe